

пізнавальної діяльності; 9) оптимальне поєднання індивідуальної, групової та колективної форм навчально-пізнавальної діяльності; 10) реалізація міжпредметних зв'язків у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Перераховані вимоги тісно пов'язані між собою і доповнюють одна одну, тобто утворюють системну цілісність, яка визначає сприятливі дидактичні умови для формування усіх компонентів методологічної культури учня у контексті розвитку ключових STEM-компетентностей.

Література:

1. Галатюк Т.Ю., Галатюк Ю.М. Формування методологічної культури учнів у процесі розв'язування творчих фізичних задач. *Фізико-математична освіта* : науковий журнал. 2017. Випуск 2(12). С. 51-56.
2. Галатюк Т.Ю. Зміст методологічної культури учня у контексті сучасної парадигми природничої освіти. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14 (57). Рівне: РДГУ, 2016. – С. 22 – 26.
3. Новиков А.М. Новиков Д.А. Методология. Москва: ИНТЕГ, 2007. 668 с.
4. Нова українська школа. *Міністерств освіти і науки України*: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. STEM-освіта як перспективна форма інноваційної освіти в Україні. *Матеріали обласної науково-практичної інтернет-конференції*. Черкаси : ЧОПОПП, 2018. 117 с.

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ФОРМУВАННЯ У НИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ

Гордюк Я. В.

*магістрантка 2 курсу спеціальності «Початкова освіта»
педагогічного факультету*

*Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Реформування загальної середньої освіти в Україні, зокрема запровадження Концепції Нової української школи, вимагає суттєвих змін змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів початкової

ланки освіти. Готовність до інновацій, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, ефективне керування інформаційними ресурсами й потоками, вміння застосувати науковий метод, спостерігати, збирати інформацію, проводити експерименти та аналізувати їх результати, що є складовими ключових компетентностей Нової української школи, стають орієнтирами в організації підвищення кваліфікації учителів і критеріями його ефективності.

У сучасній педагогіці висвітлен окремі аспекти проблеми підготовки вчителів до організації дослідницької діяльності учнів, а саме: характерні особливості дослідницької поведінки та дослідницької діяльності людини (Є. Гирфанова, О. Зимня, О. Подд'яков, О. Савенков та ін.); зміст навчально-дослідницької й дослідницької роботи школярів, а також чинники її успішності (О. Антонова, А. Карпов, Н. Мачинська, С. Стельмах та ін.); зміст дослідницької компетентності вчителя в цілому (М. Головань, В. Загвязинський, С. Кравченко, Н. Чайченко, О. Пташенчук, А. Хуторський, О. Шквир та ін.) та в умовах запровадження Концепції Нової української школи зокрема, а також загальні вимоги до педагогів, які організують дослідну діяльність учнів (С. Васильєва, Л. Нока, О. Обухов, О. Поддяков).

Дослідницьке навчання – це дидактична система, яка ґрунтується на закономірностях творчого засвоєння знань і способів діяльності, включає поєднання прийомів і методів викладання та учіння, яким властиві основні риси наукового пошуку [3]. Будь-яка дидактична система має свою специфічну технологію навчання, тобт проектування і впровадження на практиці науков обґрунтованих алгоритмів дій вчителя та учня, особливим чином скомпонованого змісту навчальної інформації, методів і засобів педагогічної взаємодії.

Технологія дослідного навчання – це спеціально створена система специфічних прийомів і методів, які сприяють тому, щоб учні самостійно здобували знання і вчилися самостійно їх застосовувати у вирішенні нових пізнавальних та практичних завдань, а не одержували знання у готовому вигляді чи вирішували задачі за зразком [2; 3].

Дослідницька діяльність – вища форма самоосвітньої діяльності учня. Формування дослідницьких вмінь у школярів – процес складний і довготривалий. Він не виникає на порожньому місці і не розвивається сам по собі. А тому завдання вчителя-керівника – поступов і методично формувати дослідницькі навички, здійснюючи постійний контроль за виконанням учнями дослідницьких робіт; аналізувати і виправляти помилки; визначати найкращі, найефективніші шляхи виконання роботи, розчленувати її на певні складові та розділи, навчаючи учнів поєднувати дослідницьку діяльність з науковою, а також з'ясувати можливості подальшого застосування результатів роботи.

Застосування дослідницького підходу в навчанні спрямоване на становлення в школярів досвіду самостійного пошуку нових знань і використання їх в умовах творчості, на формування нових пізнавальних цінностей учнів і збагачення їх пізнавальної ціннісної орієнтації. Тому навчання в значній мірі стає таким, що ініціюється учнями, які засвоюють новий досвід, у т. ч. і дослідницько-пізнавальний. Дослідницька практика школярів повинна відповідати науковим методам знання, розширювати зміст їхньої освіти й удосконалювати підготовку до майбутньої діяльності. Процес пізнання – це процес переходу від найпростіших моделей світу до більш складних. Дитина повинна розвиватись і навчатись кожної миті. Необхідно, щоб безперервн відбувалась різноманітна пізнавальна дослідницька діяльність – у співпраці з учителями, батьками, іншими дітьми. Як тільки зникає зацікавленість, натхнення, подив, відразу починають панувати лінощі та примус. Тоді труднощі в навчанні стають неподоланими, і дитина, яка була старанна і дисциплінована, вже не зможе нути справжніх знань та навичок.

Стосовн молодшого шкільного віку, вживаючи поняття «дослідницька діяльність», С. Васильєва [1] має на увазі як процес відбору учнем потрібних знань і способів розв'язування Серед уже відомих, так і самостійний пошук, метою якого є пізнання нових знань і способів дій. Щоб пошукова діяльність проходила успішно, потрібний певний рівень готовності школяра до навчання. У це поняття дидакти включають досить широкий зміст: сформованість вікових та індивідуальних особливостей уваги, уяви, пам'яті, мислення, мови, волі, розвиток пізнавальних здібностей, інтересів, потреб, мотивів, нуття навчальних умінь і павичок, уміння вчитися тощо.

Поняття дослідної ініціативності пов'язан з низкою близьких понять: «інтелектуальна активність», «пізнавальна активність», «креативність, допитливість» і «дослідницька поведінка». У цьому відношенні дослідна ініціативність знаходиться в одному ряду з такими фундаментальними поняттями як повчання, інтелект, творчість, утворюючи з ними нерозривний зв'язок.

Дослідження, дослідницька поведінка – це невід'ємна частина поведінки будь-якого живого створіння, умова його виживання в середовищі, що змінюється, умова розвитку і навіть здоров'я. В основі мотивації дослідницької ініціативності лежить так звана допитливість. Дослідницька ініціативність виступає як універсальна характеристика, пронизує всі види діяльності людини. Вона виконує найважливіші функції у розвитку пізнавальних процесів всіх рівнів, в навчанні, в придбанні соціального досвіду, в соціальному розвитку і розвитку особистості.

Таким чином, сутність дослідницької діяльності школярів початкової ланки освіти полягає в активній пізнавальній позиції, що з періодичним і

тривалим внутрішнім пошуком, глибок осмисленою і творчою переробкою інформації наукового характеру, роботою розумових процесів в особливому режимі аналітико-прогностичного властивості. У межах початкової школи при організації навчання приділяється увага розвитку таких дослідницьких умінь учнів як побудова гіпотез (як у навчальному процесі, так і в сім'ї, використовуючи будь-які побутові ситуації, теми з навчальних посібників), планування, організація спостережень, збір та обробка інформації, використання і перетворення інформації для отримання нових висновків, інтегрування змісту відразу кількох областей знання, співпраця, самостійне осягнення знову з'являються знань тощо, що дозволяє, на думку педагогів, здійснити перехід від засвоєння великого обсягу інформації до умінь працювати з інформацією, формувати творчу особистість. Можна відзначити, що при роботі на цьому віковому етапі найчастіше використовуються факультативні заняття, групові та колективні форми роботи, наголошується на необхідності організації роботи в сім'ї. Основний напрямок роботи включає елементи дослідження, що мають «доступну новизну», завдання дослідницького типу, роботу з картотекою.

Дослідницькі методи характеризуються тим, що формулювання проблеми належить учневі, також учні беруть участь у розв'язанні окремих ланок, вчать використовувати запропоновані методи, нувають досвіду пошукової діяльності. Ці методи доцільн використовувати, коли в дітей є певні знання, база для спілкування й доведення власної думки. Реалізується в евристичних а евристично-дедуктивних бесідах, проблемно-пошукових практичних роботах. Під час таких бесідо учитель ставить послідовні та взаємопов'язані запитання, які ведуть до висунення гіпотези намагання довести її справедливість. Практичні роботи використовують у тому випадку, коли учні можуть самостійн за завданням учителя виконати такі види дій, що приведуть до засвоєння нових знань.

Вчителю необхідно будувати уроки так, щоб кожен учень почувався дослідником, який самостійн здобуває знання, має змогу зіставляти, порівнювати, шукати і знаходити істину, доводити висунуті гіпотези під час спілкування зі своїми однокласниками та з учителем. Такий підхід до процесу навчання й виховання дітей сприяє розвитку їхніх інтелектуально-творчих задатків і формуванню дослідницьких здібностей, яке зезпечується альтернативними формами навчання: індивідуальна робота, фронтальна, кооперативна, робота в парах, у малих і великих групах.

Отже, дослідницька діяльність – особливий видо діяльності, що породжується у результаті функціонування механізму пошукової активності і будується на основі її дослідницької поведінки. Але якщо пошукова активність припускає лише пошук в умовах невизначеної ситуації, т дослідницька діяльність містить у собі й аналіз одержуваних

результатів (у цьому випадку ми маємо на увазі акт аналітичного мислення: аналіз, синтез, класифікація й ін.), і оцінку розвитку ситуації, і прогнозування (побудова а гіпотез) відповідн до подальшого її еволюціонування, а також моделювання своїх майбутніх передбачуваних дій.

Література:

1. Васильєва С.О. Основи організації науково-дослідної діяльності учнів у загальноосвітньому навчальному закладі. – 2019. № 12. – С. 22-26.
2. Гафітулін, М.С. Проект "Дослідник". Методика організації дослідницької діяльності учнів / М.С.Гафітулін // Педагогічна техніка. 2005. – № 3. – С. 21-26.
3. Сьома С.О. Дослідницька робота молодших школярів – шлях до творчості в Малій академії наук України. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 125. – С. 367-370.

ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ: СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Гребеник А. О.

аспірант

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка

м. Глухів, Сумська область, Україна

«Глобальні інновації суспільного життя на межі ХХ і ХХІ століть закономірн привели до актуалізації у свідомості світової спільноти проблем освіти як головної умови прогресивного розвитку у третьому тисячолітті» [1, с. 11].

Фахова підготовка майбутніх бакалаврів залізничного транспорту має бути переорієнтована як на вимоги суспільства й держави, так ,звісно, й на вимоги роботодавця. Рівень освітнього процесу у вищій школі має відповідати вимогам і викликам сьогодення. У Законі «Про вищу освіту» (15 стаття) зазначено, що «вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі